

Nr 17

Utbildningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående högre teknisk utbildning och forskning i Luleå jämte motioner.**Propositionen**

I propositionen 1971: 59 har Kungl. Maj:t under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden för den 26 mars 1971 föreslagit riksdagen att

1. besluta att en högskolenhet skall inrättas i Luleå den 1 juli 1971 i överensstämmelse med vad som förordats i stadsrådsprotokollet,
2. godkänna i statsrådsprotokollet förordade riktlinjer för utbildnings- och forskningsverksamheten i Luleå,
3. bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad som förordats i statsrådsprotokollet.

Våren 1970 lades i propositionen 88 fram förslag angående utbyggnaden av högre teknisk utbildning och forskning i övre Norrland. I propositionen föreslogs bl. a. att en ny teknisk utbildnings- och forskningsenhet skulle byggas upp i Luleå innehållande en maskinteknisk utbildnings- och forskningsorganisation. Vid planeringen av enheten skall man utgå från att en del av sektionen för bergsvetenskap vid tekniska högskolan i Stockholm skall flyttas till Luleå. För att biträda universitetskanslersämbetet i förberedelsearbetet borde en organisationskommitté tillsättas. Riksdagen beslöt i överensstämmelse med de framlagda förslagen (SU 1970: 133, rskr. 1970: 296).

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades en organisationskommitté (U 1970: 62) med uppgift att under universitetskanslersämbetet planera den högre tekniska utbildningen och forskningen i övre Norrland. Organisationskommitténs direktiv redovisas i 1971 års riksdagsberättelse.

Organisationskommittén har den 17 december 1970 överlämnat sitt första delbetänkande Högre teknisk utbildning och forskning i övre Norrland, Maskinteknik i Luleå.

I propositionen föreslås, på grundval av statsmakernas principbeslut år 1970, att en ny högskolenhet inrättas i Luleå den 1 juli 1971. I överensstämmelse med vad organisationskommittén föreslagit avses en maskinteknisk utbildnings- och forskningsorganisation bli uppbyggd i Luleå med start budgetåret 1971/72. Intagningskapaciteten vid den

maskintekniska utbildningslinjen föreslås bli 50 platser läsåret 1971/72 och därefter öka till 200 platser vid full utbyggnad läsåret 1975/76.

I propositionen föreslås att den maskintekniska utbildnings- och forskningsorganisationen i Luleå skall inriktas mot maskinkonstruktion samt material- och bearbetningsteknik. Verksamheten avses bli organiserad på två storinstitutioner. Fyra tjänster som professor föreslås inrättade vid högskolenheten i Luleå under budgetåren 1972/73 och 1973/74. Vidare avses tre tjänster som biträdande professor bli inrättade vid högskolenheten under samma period.

Slutligen föreslås att ledningen för högskolenheten i Luleå under uppbyggnadsskedet skall vila på organisationskommittén för högre teknisk utbildning och forskning i övre Norrland.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1971: 1422 av herrar Nordstrandh (m) och Strindberg (m) vari hemställdes att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening ge till kännas att professurer i ämnena teknikens matematiska grunder och teknikens naturvetenskapliga grunder i framtiden bör inrättas vid enheten för högre teknisk utbildning och forskning i Luleå,

dels motionen 1971: 1423 av herr Ångström (fp) vari hemställdes att riksdagen, i anslutning till beslutet om uppbyggandet av en maskinteknisk utbildnings- och forskningsorganisation i Luleå, fattar principbeslut att till Skellefteå lokalisera en institution för finmekanik.

Utskottet

Statsmakterna fattade år 1970 principbeslut om uppbyggnad av högre teknisk utbildning och forskning i övre Norrland. Därvid framhölls bl. a. att utbyggnaden av den högre utbildningen är ett viktigt led i strävandena att skapa en allsidig samhällsservice i hela landet och att tillkomsten av högre teknisk utbildning och forskning i övre Norrland skulle innebära en betydande stimulans för samhällsutvecklingen i landsdelen. Nyssnämnda beslut innebär att en ny teknisk utbildnings- och forskningsenhet skall byggas upp i Luleå. Vid enheten skall en maskinteknisk utbildningslinje med tillhörande forskningsorganisation inrättas. Vid planeringen av enheten skall man dessutom utgå från att en del av sektionen för bergsvetenskap vid tekniska högskolan i Stockholm skall flyttas till Luleå. Vidare skall det fortsatta utredningsarbetet inriktas på att högre teknisk utbildning skall anordnas även i Skellefteå/Umeå-området.

Kungl. Maj:t hemställer nu att en högskolenhet skall inrättas i Luleå den 1 juli 1971 i övrensstämmelse med vad som förordats i statsrådsprotokollet. Utskottet tillstyrker förslaget.

Vad beträffar utbildningsverksamheten i Luleå bör framhållas att det föreliggande förslaget innebär att målet för den högre tekniska utbildningen i övre Norrland vidgas så att den i högre grad än befintlig teknisk utbildning inrymmer både samhällsvetenskapliga och beteendevetenskapliga kursavsnitt.

Den maskintekniska utbildningen och forskningen i Luleå föreslås bli inriktad mot maskinkonstruktion samt material- och bearbetningsteknik. Utskottet har inte funnit anledning till erinran häremot. Organisationskommittén har i en bilaga till sitt betänkande skisserat hur en studieinriktning för finmekanik skulle kunna utformas. Efter två års studier i Luleå skall enligt denna skiss de studerande flytta till Skellefteå, där en institution för finmekanik skulle placeras. I motionen 1971: 1423 hemställs att riksdagen fattar principbeslut om att en institution för finmekanik skall lokaliseras till Skellefteå.

I anledning av motionsyrkandet bör framhållas att något definitivt förslag inte lagts fram om en finmekanisk studieinriktning. I anledning av organisationskommitténs skiss har flera remissinstanser varnat för de svårigheter som en uppdelning av utbildningen på två orter kommer att medföra. Det synes med hänsyn bl. a. härtill inte vara lämpligt att riksdagen föregriper organisationskommitténs fortsatta arbete. Motionsyrkandet avstyrks till följd härav.

Utbildnings- och forskningsresurserna i Luleå skall byggas upp inom ramen för två storinstitutioner, nämligen institutionen för maskinkonstruktion respektive material- och bearbetningsteknik. Som framgår av det föregående föreslås fyra tjänster som professor bli inrättade vid högskolenheten under budgetåren 1972/73 och 1973/74, nämligen i ämnena maskinkonstruktion och konstruktionsmaterial samt i ämnena transportteknik och bearbetningsteknik. Utskottet tillstyrker förslagen och har inte funnit anledning till erinran mot att därutöver inrättas i propositionen angivna tre tjänster som biträdande professor.

Organisationskommittén fortsätter sitt arbete och skall bl. a. pröva om skäl och förutsättningar finns för att senare ytterligare differentiera den högre tekniska utbildningen i Luleå.

Propositionen innebär att Kungl. Maj:t ansluter sig till organisationskommitténs och universitetskanslersämbetets förslag att man bör koncentrera uppbyggnaden i Luleå till tekniska ämnen och undvika att sprida forskningsresurserna i matematik, fysik m. fl. ämnen till ytterligare en ort. I motionen 1971: 1422 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening skall ge till känna att professorer i ämnena teknikens matematiska grunder och teknikens naturvetenskapliga grunder i framtiden bör inrättas vid högskolenheten i Luleå. I dessa

ämnen kommer enligt vad som framgår av statsrådsprotokollet att inrättas universitetslektorat och tjänster som universitetsadjunkt.

Motionärerna finner det rimligt att för närvarande koncentrera utbyggnaden på det sätt som förordats i statsrådsprotokollet. Förslaget kan emellertid enligt motionärernas mening endast ses som ett steg på vägen mot ett skede där det även i Luleå skall finnas väl utbyggda institutioner för de grundläggande teoretiska ämnena.

Även om utskottet i och för sig kan hysa viss förståelse för motionärernas synpunkter i vad gäller högre tjänster inom det grundläggande matematiska och naturvetenskapliga området anser utskottet inte skäl föreligga för riksdagen att under nuvarande fas av utbyggnaden i Luleå göra uttalanden i ena eller andra riktningen beträffande den fortsatta utbyggnaden i nu ifrågakommande avseende. Motionen 1971:1422 avstyrks med hänsyn härtill.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet att riksdagen

1. beslutar att en högskolenhet skall inrättas i Luleå den 1 juli 1971 i överensstämmelse med vad som förordats i statsrådsprotokollet,
2. godkänner i statsrådsprotokollet förordade riktlinjer för utbildnings- och forskningsverksamheten i Luleå,
3. bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad som förordats i statsrådsprotokollet,
4. avslår motionen 1971: 1423,
5. avslår motionen 1971: 1422.

Stockholm den 6 maj 1971

På utbildningsutskottets vägnar

STIG ALEMYR

Närvarande: herrar Alemyr (s), Wikström (fp), Mårtensson (s), Larsson i Staffanstorp (c), Richardson (fp), Nordstrandh (m), Wiklund i Härnösand (s), fru Dahl (s), herrar Johansson i Skärstad (c), Berndtson i Linköping (vpk), fru Söder (c), herrar Stålhammar (fp), Ericson i Örebro (s), Strindberg (m) och fru Laag (s).